

Богомаз А.В.

*студент I курсу магістратури
юридичного факультету*

*Тернопільського національного
економічного університету*

*Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент кафедри
цивільного права і процесу ТНЕУ*

Слома В.М.

ЗАСТАВА ЯК ВИД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Центральною ланкою інституту зобов'язального права є виконання зобов'язань, тобто здійснення боржником дії (або утримання від дії), яка є об'єктом зобов'язального правовідношення. Відповідно до ст. 526 ЦК України зобов'язання має виконуватись належним чином відповідно до умов договору та вимог ЦК, інших актів цивільного законодавства, а за відсутності таких умов та вимог – відповідно до звичаїв ділового обороту та інших вимог, що звичайно ставляться.

Кожен кредитор зацікавлений у виконанні договору, саме тому природним є намагання останнього забезпечити свої права. Забезпечення зобов'язань є суттєвим чинником їх належного виконання, а від обрання відповідного способу забезпечення залежить в кінцевому підсумку задоволення тією чи іншою мірою вимог кредиторів [3, с. 22].

Відповідно до ч. 1 ст. 546 ЦК України виконання зобов'язання може забезпечуватися неустойкою, порукою, гарантією, заставою, притриманням, завдатком.

Одним із найбільш ефективних способів забезпечення виконання зобов'язань є застава, оскільки задоволення вимог кредитора не залежить від фінансового становища боржника. Із майна останнього виділяється визначена частина для задоволення можливих вимог кредитора, який в даному випадку переслідує принцип «вірю не особі, а речі» [4, с. 75].

Відповідно до ст. 572 ЦК України в силу застави кредитор (заставодержатель) має право у разі невиконання боржником (заставаодавцем) зобов'язання, забезпеченого заставою, одержати задоволення за рахунок заставленого майна переважно перед іншими кредиторами цього боржника, якщо інше не встановлено законом (право застави).

Заставою може бути забезпечена будь-яка дійсна існуюча або майбутня вимога, що не суперечить законодавству України, зокрема така, що впливає з договору позики, кредиту, купівлі-продажу, оренди, перевезення вантажу тощо (ч. 1 ст. 3 ЗУ «Про заставу»).

Ч. 2 ст. 3 ЗУ «Про заставу» передбачає, що застава може застосовуватись щодо вимог, які можуть виникнути у майбутньому, за

умови, якщо є угода сторін про розмір забезпечення заставою таких вимог. В такому випадку право застави виникає з моменту укладення (посвідчення) договору застави, але реалізувати його кредитор зможе лише після виникнення вимог (вимоги), оскільки застава є явище похідне від реально існуючої вимоги, реально існуючого зобов'язання боржника [1].

О.С. Кізлова виділяє загальні ознаки застави:

— застава виступає як спосіб забезпечення зобов'язання, у разі порушення або невиконання якого кредитор наділений правом за рахунок заставленого майна відшкодувати свої збитки;

— застава виникає в силу договору, закону або рішення суду, має похідний характер;

— застава дає заставодержателю можливість першочергового задоволення основної вимоги за рахунок заставленого майна перед іншими кредиторами цього боржника;

— застава забезпечує наявність і збереження заставного майна на той момент, коли боржнику треба буде розраховуватися з кредитором;

— застава забезпечує вимоги заставодержателя щодо відшкодування збитків, завданих порушенням основного зобов'язання чи умов договору застави;

— предмет застави, властивості якого не суперечать чинному законодавству, заставодавець визначає самостійно [2, с. 19]

Предметом застави може бути будь-яке майно (зокрема річ, цінні папери, майнові права), що може бути відчужене заставодавцем і на яке може бути звернене стягнення. Предметом застави може бути майно, яке заставодавець набуде після виникнення застави (майбутній урожай, приплід худоби тощо).

Дослідження правової природи застави як виду забезпечення зобов'язань є актуальним і невичерпним межами даної статті, а тому може бути предметом подальших наукових праць.

Список використаних джерел

1. Дунаєвська С. Застава як засіб забезпечення зобов'язань. [електронний ресурс]. – Режим доступу: yuradnik.com.ua/wp-content/uploads/2014/

2. Кізлова О.С. Застава у цивільному праві України (концептуальні засади та правова природа): автореф. ... дис. доктора юрид. наук: спец. 12.00.03. – Одеса, 2011. – 40 с.

3. Спасибо-Фатєєва І. Порука і гарантія як способи забезпечення зобов'язань / І. Спасибо-Фатєєва // Підприємництво, господарство і право. – 2002. – № 3. – С. 22-25.

4. Шесть верных способов защиты в договорных отношениях: неустойка, поручительство, гарантия, задаток, залог, удержание / С. Кирилов, С.Новиков, А. Рындя, Л. Солошенко. – Х.: Фактор, 2007. – 176 с.